

Postępowanie restrukturyzacyjne i sanacyjne

Postępowanie restrukturyzacyjne jest uregulowane przez Ustawę z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne, dalej jako **Prawo restrukturyzacyjne**.

Zgodnie z art. 3 Prawa restrukturyzacyjnego: „*celem postępowania restrukturyzacyjnego jest uniknięcie ogłoszenia upadłości dłużnika przez umożliwienie mu restrukturyzacji w drodze zawarcia układu z wierzycielami, a w przypadku postępowania sanacyjnego - również przez przeprowadzenie działań sanacyjnych, przy zabezpieczeniu słusznych praw wierzycieli*”.

Restrukturyzacja dotyczy więc sytuacji, w której dłużnik jest zagrożony niewypłacalnością lub już jest niewypłacalny. Postępowanie restrukturyzacyjne ma na celu uniknięcie ogłoszenia upadłości przez dłużnika poprzez umożliwienie mu wywiązania się z zobowiązań w drodze zawarcia układu z wierzycielami.

Istnieją 4 rodzaje postępowania restrukturyzacyjnego:

- 1) postępowanie o zatwierdzenie układu,
- 2) przyspieszone postępowanie układowe,
- 3) postępowanie układowe,
- 4) postępowanie sanacyjne.

Postępowanie sanacyjne jest rodzajem postępowania restrukturyzacyjnego o tyle szczególnym, że ma na celu nie tylko zaspokojenie wierzycieli ale również polepszenie sytuacji funkcjonowania samego dłużnika.

Dłużnikiem, wobec którego może zostać przeprowadzone postępowanie restrukturyzacyjne, może być:

1. przedsiębiorca w rozumieniu kodeksu cywilnego,
2. spółka akcyjna i spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, nieprowadząca działalności gospodarczej,
3. wspólnicy osobowych spółek handlowych, ponoszący odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia, całym swoim majątkiem,
4. wspólnicy spółki partnerskiej,

Szerszego omówienia wymaga natomiast, ujęte w punkcie 1., pojęcie przedsiębiorcy. Zgodnie z Kodeksem cywilnym, do przedsiębiorców zalicza się osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadzące we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Należą więc do tej kategorii również spółki kapitałowe w organizacji, wspólnicy spółki cywilnej a także stowarzyszenia, fundacje, związki zawodowe czy kościelne osoby prawne.

Katalog ten ma charakter zamknięty, a więc restrukturyzacja nie będzie mogła zostać przeprowadzona wobec żadnego podmiotu, który nie należy do którejś z powyższych kategorii.

Art. 4 Prawa restrukturyzacyjnego zawiera szczegółowe wyliczenie podmiotów, które można uznać za należące do powyższego katalogu ale z różnych względów wyłączone jest stosowanie wobec nich postępowania restrukturyzacyjnego (np. Skarb Państwa i jednostki samorządu terytorialnego, banki krajowe, zakłady ubezpieczeń i reasekuracji, fundusze inwestycyjne).

Zgodnie z Prawem restrukturyzacyjnym, przez **dłużnika zagrożonego niewypłacalnością** należy rozumieć dłużnika, którego sytuacja ekonomiczna wskazuje, że w niedługim czasie może stać się niewypłacalny.

Przez **dłużnika niewypłacalnego** należy rozumieć natomiast dłużnika, który utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych.

Domniemywa się, że dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące.

Dłużnik będący osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, jest niewypłacalny także wtedy, gdy jego zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego majątku, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający 24 miesiące.

Do powyższego majątku nie wlicza się składników niewchodzących w skład masy upadłości.

Szczegółowa regulacja dotycząca powyższego majątku została ujęta w art. 11 Ustawy prawo upadłościowe.

Wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego

Postępowanie restrukturyzacyjne wszczyna się na wniosek złożony przez dłużnika.

W przypadku postępowania sanacyjnego, wniosek może złożyć również wierzyciel osobisty dłużnika będącego niewypłacalną osobą prawną oraz kurator ustanowiony na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o KRS.

Wniosek o wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego składa się do sądu rejonowego, wydziału gospodarczego, właściwego miejscowo dla **głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika**.

Przez **główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika** należy rozumieć miejsce, w którym dłużnik regularnie zarządza swoją działalnością o charakterze ekonomicznym i które jako takie jest rozpoznawalne dla osób trzecich.

W przypadku **osoby prawnej** oraz **jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną**, domniemywa się, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest **miejsce siedziby**.

W przypadku **osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą lub zawodową** domniemywa się, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest **główne miejsce wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej**.

W przypadku **osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej lub zawodowej** domniemywa się, że głównym ośrodkiem podstawowej działalności jest **miejsce zwykłego pobytu** tej osoby.

Jeżeli dłużnik nie ma w Rzeczypospolitej Polskiej głównego ośrodka podstawowej działalności, właściwy jest sąd miejsca zwykłego pobytu albo siedziby dłużnika, a jeżeli dłużnik nie ma w Rzeczypospolitej Polskiej miejsca zwykłego pobytu albo siedziby, właściwy jest sąd, w którego obszarze znajduje się majątek dłużnika.

Po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego czynności sądowe w postępowaniu wykonuje sędzia-komisarz, z wyjątkiem czynności, dla których właściwy jest sąd. Sędzia-komisarz kieruje tokiem postępowania restrukturyzacyjnego, sprawuje nadzór nad czynnościami nadzorca sądowego i zarządcy, oznacza czynności, których wykonywanie przez nadzorcę sądowego albo zarządcę jest niedopuszczalne bez jego zezwolenia lub bez zezwolenia rady wierzycieli, jak również zwraca uwagę na popełnione przez nich uchybienia.

Istnieją dwie sytuacje, w których sąd odmówi otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego:

- 1) jeżeli skutkiem tego postępowania byłoby pokrzywdzenie wierzycieli, tj. wtedy, kiedy wierzyciele w postępowaniu restrukturyzacyjnym zostaliby zaspokojeni w mniejszym stopniu niż w postępowaniu upadłościowym wskutek likwidacji majątku,
- 2) w odniesieniu do postępowania układowego i postępowania sanacyjnego również wtedy, kiedy nie została uprawdopodobniona zdolność dłużnika do bieżącego zaspokajania kosztów postępowania i zobowiązań powstałych po jego otwarciu.

Krótką charakterystyka postępowań restrukturyzacyjnych

Postępowanie o zatwierdzenie układu

W tego rodzaju postępowaniu dłużnik posiada dużą samodzielność. W pierwszej kolejności, zawiera umowę z wybranym przez siebie nadzorcą układu i wspólnie z nim przygotowuje propozycje układowe, które następnie przedstawia wierzycielom, a następnie liczy ich głosy.

Układ zostaje przyjęty przez wierzycieli, jeżeli opowie się za nim większość głosujących wierzycieli mających łącznie co najmniej 2/3 (dwie trzecie) sumy wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem.

Przyjęcie układu stwierdza nadzorca układu, który następnie składa do sądu wniosek o jego zatwierdzenie.

Skutkiem prawomocnego zatwierdzenia układu przez sąd jest umorzenie postępowań egzekucyjnych dotyczących wierzytelności objętych układem i wykonanie układu przez dłużnika pod nadzorem nadzorcy.

Przyspieszone postępowanie układowe

W przyspieszonym postępowaniu układowym sąd w swoim procedowaniu związany jest terminami ustawowymi, co pozwala na przyspieszenie postępowania.

Postępowanie zostaje wszczęte przez złożenie wniosku przez dłużnika, w którym powinien on umieścić wszystkie dane potrzebne do przeprowadzenia postępowania, określone szczegółowo przez Prawo restrukturyzacyjne (m. in. propozycje układowe wraz ze wstępnym planem restrukturyzacyjnym oraz odpisami propozycji układowych w liczbie wystarczającej do doręczenia wszystkim wierzycielom, aktualny wykaz majątku z szacunkową wyceną jego składników, wykaz wierzycieli, sumę wierzytelności).

Następnie, sąd rozpoznaje złożony przez dłużnika wniosek na posiedzeniu niejawnym, wyłącznie na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku, w terminie tygodnia od dnia jego złożenia.

W terminie dwóch tygodni od dnia wydania przez sąd postanowienia o otwarciu postępowania, nadzorca sądowy sporządza i składa sędziemu-komisarzowi plan restrukturyzacyjny i spis wierzytelności.

Suma wierzytelności spornych nie może przekroczyć 15% sumy wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem.

Niezwłocznie po złożeniu dokumentów, sędzia-komisarz wyznacza termin zgromadzenia wierzycieli w celu głosowania nad układem. Uchwała zgromadzenia wierzycieli o przyjęciu układu zapada, jeżeli wypowie się za nią większość głosujących wierzycieli, którzy oddali ważny głos, mających łącznie co najmniej 2/3 (dwie trzecie) sumy wierzytelności przysługujących głosującym wierzycielom.

Postępowanie restrukturyzacyjne zostaje zakończone z dniem uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu.

Postępowanie układowe

Postępowanie układowe, podobnie jak przyspieszone postępowanie układowe, jest wszczynane na wniosek dłużnika, w którym powinien on przedstawić propozycje układowe wraz ze wstępnym planem restrukturyzacyjnym.

Wniosek o otwarciu postępowania układowego sąd rozpoznaje w terminie dwóch tygodni od dnia jego złożenia, chyba że istnieje konieczność wyznaczenia rozprawy. W takim przypadku wniosek rozpoznaje się w terminie sześciu tygodni.

Jeszcze przed rozpoznaniem wniosku, sąd może zabezpieczyć majątek dłużnika poprzez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego. Sąd może, na wniosek dłużnika lub

tymczasowego nadzorcy sądowego, zawiesić postępowania egzekucyjne oraz uchylić zajęcie rachunku bankowego, jeżeli jest to niezbędne do osiągnięcia celów postępowania układowego.

W terminie trzydziestu dni od dnia otwarcia postępowania układowego nadzorca sądowy sporządza i składa sędziemu-komisarzowi plan restrukturyzacyjny uwzględniający propozycje restrukturyzacji przedstawione przez dłużnika oraz spis wierzytelności.

Sędzia-komisarz niezwłocznie po złożeniu planu restrukturyzacyjnego oraz zatwierdzeniu spisu wierzytelności wyznacza termin zgromadzenia wierzycieli w celu głosowania nad układem. Uchwała zgromadzenia wierzycieli o przyjęciu układu zapada, jeżeli wypowie się za nią większość głosujących wierzycieli, którzy oddali ważny głos, mających łącznie co najmniej 2/3 (dwie trzecie) sumy wierzytelności przysługujących głosującym wierzycielom.

Postępowanie sanacyjne

Spośród pozostałych rodzajów postępowań restrukturyzacyjnych postępowanie sanacyjne wyróżnia to, że jego celem jest nie tylko uniknięcie upadłości dłużnika, ale także zabezpieczenie praw wierzycieli przez przeprowadzenie działań sanacyjnych. Należą do nich czynności prawne i faktyczne, które zmierzają do poprawy sytuacji ekonomicznej dłużnika i mają na celu przywrócenie dłużnikowi zdolności do wykonywania zobowiązań, przy jednoczesnej ochronie przed egzekucją.

Postępowanie sanacyjne umożliwia dłużnikowi przeprowadzenie działań sanacyjnych oraz zawarcie układu po sporządzeniu i zatwierdzeniu spisu wierzytelności.

Postępowanie sanacyjne może zostać wszczęte na wniosek dłużnika, a także kuratora osoby prawnej oraz wierzyciela osobistego niewypłacalnej osoby prawnej. Wniosek powinien zawierać m.in. wstępny plan restrukturyzacyjny wraz z uzasadnieniem wskazującym, że jego wdrożenie przywróci dłużnikowi zdolność do wykonywania zobowiązań oraz wykaz wierzycieli z podaniem wysokości wierzytelności każdego z nich i terminem zapłaty.

Na czas postępowania sanacyjnego dłużnik zostaje pozbawiony możliwości sprawowania zarządu nad majątkiem, funkcję tę przejmuje zarządca. Sąd może jednak zezwolić dłużnikowi na wykonywanie zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa w zakresie nieprzekraczającym zakresu zwykłego zarządu, jeżeli skuteczne przeprowadzenie postępowania sanacyjnego wymaga jego osobistego udziału lub jego reprezentantów, a jednocześnie dają oni gwarancję należytego sprawowania zarządu.

Mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika staje się masą sanacyjną. Wchodzi do niej również spadek otwarty po otwarciu postępowania sanacyjnego, do którego dłużnik zostanie powołany. W stosunku do masy sanacyjnej bezskuteczne są czynności prawne dokonane przez dłużnika w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego, którymi dłużnik odpłatnie albo nieodpłatnie rozporządził swoim majątkiem, jeżeli wartość świadczenia dłużnika przewyższała w istotnym stopniu wartość świadczenia otrzymanego.

Składniki mienia należącego do dłużnika i wchodzącego w skład masy sanacyjnej, mogą zostać zbyte w trakcie postępowania.

W zakresie zobowiązań dłużnika zarządca może odstąpić od niektórych umów ramowych oraz od umowy wzajemnej, która nie została wykonana w całości lub części przed otwarciem postępowania sanacyjnego, jeżeli świadczenie drugiej strony wynikające z tej umowy jest świadczeniem niepodzielnym.

Postępowania egzekucyjne skierowane do majątku dłużnika wchodzącego w skład masy sanacyjnej wszczęte przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego ulegają zawieszeniu z mocy prawa z dniem otwarcia postępowania. Jeżeli jest to konieczne dla dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa, mogą nawet zostać uchylone zajęcia już dokonane przed otwarciem postępowania sanacyjnego w ramach postępowania egzekucyjnego lub zabezpieczającego.

W ciągu 30 dni od dnia otwarcia postępowania zarządca (w porozumieniu z dłużnikiem) sporządza plan restrukturyzacyjny, który realizuje po zatwierdzeniu go przez sędziego-komisarza. Plan stanowi

merytoryczną podstawę postępowania, w jego ramach ujęte są środki, które mają umożliwić osiągnięcie celu restrukturyzacji i może być zmieniany w toku jego realizacji. W tym samym terminie zarządca sporządza i składa sędziemu-komisarzowi spis wierzytelności. Po zrealizowaniu całości lub części planu restrukturyzacyjnego, nie później jednak niż przed upływem dwunastu miesięcy od dnia otwarcia postępowania sanacyjnego, sędzia-komisarz zwołuje zgromadzenie wierzycieli w celu głosowania nad układem.

Zaletami postępowania sanacyjnego są: zapewnienie najpełniejszej ochrony przed egzekucją, możliwość odzyskania przez przedsiębiorcę dalszego prowadzenia działalności gospodarczej oraz jego szybkość (w założeniu powinno trwać 12 miesięcy).